

УДК 070.48:82.0-92(477.64-2)

В. В. Костюк, Т. В. Зозуль

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЖАНРІВ НА СТОРІНКАХ ЗАПОРІЗЬКИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ВИДАНЬ

У статті досліджено специфіку інформаційних жанрів на прикладі регіонального друкованого видання «Запорозька Січ». Розглянуто журналістські матеріали газети за період з 24 березня по 31 березня 2016 року.

Ключові слова: жанри, інформаційні жанри, замітка, звіт, інтерв'ю, газета «Запорозька Січ».

I. Вступ

Сучасна журналістика як складова демократичної держави трансформується разом із країною, розвивається та видозмінюється відповідно до змін у суспільстві. Усталені журналістські жанри також із часом зазнають змін. Відбувається взаємодія, трансформація та гібридизація жанрів журналістики.

Як зазначає більшість дослідників, основу журналістики становлять саме інформаційні жанри. Досліджувана тема є актуальною, оскільки правильний вибір жанру, дотримання вимог кожної жанрової групи впливає не тільки на подання матеріалу, висвітлення факту, а й на сприйняття інформації суспільством. Дослідженню інформаційних жанрів присвятили свої праці науковці О. Голік, В. Здоровега, А. Колісниченко, Л. Кройчик, О. Максимчук, І. Михайлин, О. Тертичний та ін.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження функціонування сучасних інформаційних жанрів та сторінок запорізьких регіональних видань (на прикладі газети «Запорозька Січ»). У зв'язку з поставленою метою потрібно вирішити такі завдання: проаналізувати інформаційні матеріали газети «Запорозька Січ» та з'ясувати особливості їх функціонування на сторінках цього видання; виокремити й охарактеризувати найуживаніші жанри на сторінках газети «Запорозька Січ».

III. Результати

До класичних та найпоширеніших інформаційних жанрів журналістики прийнято відносити замітку, репортаж, звіт та інтерв'ю. Однак на сьогодні немає єдиного погляду серед науковців щодо тлумачень, різновидів, завдань та ознак вказаних вище жанрів. Наразі завдання ускладнюється й трансформацією жанрів, із суто інформаційних вони стають аналітичними, а з появою інтернет-ЗМІ класична побудова жанрів змінюється.

Журналістикознавці сходяться на думці, що замітка є основним жанром журналістики. Водночас її називають найпростішим жанром за своєю структурою. На думку В. Здоровеги, замітка – найоперативніша та найпростіша усталена форма повідомлення в ЗМІ про об'єктивно існуючі події, факти, явища реального життя з метою, насамперед, найелементарнішого пізнання навколишнього світу [3, с. 147].

Мета замітки – якнайшвидше повідомити читачеві актуальну новину – визначає основні особливості цього жанру. Перш за все, її структура: зазвичай вона являє собою своєрідну перевернуту піраміду – починається з опорного факту, що містить новина, і далі деталізує її в наступних позиціях [5, с. 230].

За визначенням В. Ворошилова, звіт – це інформаційне повідомлення про захід, на якому присутня певна аудиторія (конференції, збори тощо). За характером підходу до матеріалу звіт може бути загальним або тематичним, а за цілями й особливостями викладу – інформаційним або аналітичним [1].

У свою чергу, В. Здоровега звіти класифікує так: короткий хронікальний; прямий інформаційний, або розгорнутий, звіт; у сучасній українській журналістиці домінує аналітичний звіт [3, с. 152].

Інтерв'ю як жанр, за «Словником журналіста», поділяється на такі види: інформаційне, портретне, проблемне, протокольне, інтерв'ю-монолог, інтерв'ю-звіт, інтерв'ю-діалог, інтерв'ю-полілог, інтерв'ю-анкета, інтерв'ю-сповідь, критичне, гумористичне, сатиричне теле-, радіоінтерв'ю [6, с. 74].

Репортаж вважають найемоційнішим жанром серед інших. Він оперативно і яскраво розповідає про подію, ситуацію, явище. Ефекти присутності, достовірності, співпереживання – такі вигоди до репортажу, автор якого завжди або очевидець, або активний учасник події [1].

Найбільш повно та широко інформаційні жанри серед усіх регіональних видань представлені на сторінках газети «Запорозька Січ», тому видання й обрано об'єктом дослідження. Газета є органом Запорізької міської ради, має періодичність виходу тричі на тиждень: щовівторка, щосу-

боти – українською мовою, а щочетверга – розширена версія видання російською мовою. Для аналізу обрано чотири номери газети за період з 24 березня по 31 березня 2016 р.

Сторінки 2–3 випуску № 51–53 від 24 березня 2016 р. під рубрикою «Городская власть: события, факты» містять матеріали лише інформаційних жанрів. Вони представлені різними видами звітів та заміток. Наприклад, звіт «Запорожцы в один миг стали должниками» висвітлює прес-конференцію представників «Запоріжгаззбуту». На нашу думку, цей матеріал можна вважати хронікальним звітом, оскільки в матеріалі коротко й чітко подано основні тези прес-конференції й пряму мову доповідачів. У цій рубриці є розширена замітка «Владимир Буряк о перспективах развития здравоохранения», що висвітлює робочий візит міського голови до Запорізького медичного університету. Матеріал відповідає класичним вимогам замітки, має чітку структуру перевернутої піраміди, події викладено в хронологічному порядку. Відзначимо коментоване повідомлення «На “смертельном переходе” станет безопаснее». За основу матеріалу взято факт встановлення світлофора на небезпечній ділянці шляху, що прокоментовано чиновниками міської влади.

На сторінках 2–4 наявні такі короткі замітки, як-от: «Перейти на летнее время легко», «Идет реконструкция памятника танковому экипажу Николая Яценко», «Ударим велопробегом по туберкулезу!», «Женщины после мастэктомии проходят реабилитацию в бассейне «Спартак»», «Инвалиды I и II группы по зрению получают материальную помощь», «У співпраці з Всесвітнім банком», «Дітей навчають економити світло». Для цих матеріалів характерні лаконічність викладу та невеликий обсяг.

Привертає увагу проблемна замітка Юрія Харченка «Куда девать идолов коммунизма?». Автор порушує актуальне питання подальшої долі повалених пам'яток, наводячи різноманітні думки, втім не подає власної оцінки. Володимир Шеремета в проблемній замітці «Зачем скрывать красоту рекламой и вывесками?» проілюстрував одну з гострих проблем Запоріжжя – нагромадження в старій частині обласного центру зовнішньої реклами та вивісок, які встановлені з порушенням вимог чинного законодавства.

У рубриці «9 ½ муз. Страница Елены Поддубной» подано такі розширені замітки: «Далі в ліс – більше книжок», «Спектакль на допомогу дітям», «“Круг друзей” собрался в пятый раз». Рубрику «Спорт» веде журналіст Юрій Харченко, який подає дайджест спортивних подій Запоріжжя та України. Досить цікавим матеріалом є замітка «Запорожсталь выделяет 1,5 млн гривен на развитие детского спорта», яка є, на нашу думку, замовною та формою позитивний імідж підприємства, бо не має інформаційного приводу (реальної конкретної ситуації).

Випуск газети № 54 від 26 березня 2016 р. (субота) вийшов українською мовою. Цей номер менший за обсягом, ніж четверговий випуск, всього 8 сторінок. Центральний матеріал першої шпальти газети – розширена замітка «Грандиозный гетьман», присвячена прем'єрам театру ім. В. Г. Магара. Хронікальний звіт «Кінотеатр “Космос” повертається до комунальної власності» висвітлює результати засідання Запорізького міськвиконкому.

Рубрика «Депутатський день» присвячена роботі органів місцевого самоврядування. На цій сторінці наявні лише інформаційні звіти: «План розвитку Запоріжжя має визначати стратегію», «У Запоріжжі за німецькі кошти збудують дитячий садок», «Запоріжелектротранс планує придбати 10 автобусів та 10 тролейбусів», «Депутати допомагають німеччині стареньким і дітям». Зауважимо, що ці звіти майже ідентичні між собою за структурою, формою та манерою подачі інформації: у ліді зазначено, коли проходило засідання, хто брав участь, події подано в хронологічному порядку, наявні основні тези та думки учасників заходу.

На відміну від інших випусків, у № 55 від 29 березня 2016 р. центральне місце на першій шпальті посідає аналітична стаття «У Запоріжжі сонячна енергія освітлює під'їзди». Також на сторінках 1–2 є звіти, які вже стали своєрідною класикою для видання: «Міська влада втілює “ПРО-запорізьку філософію”», «Буде інвентаризація кіосків», «У Запоріжжі на проспекті Інженера Преображенського буде комплекс дитячих будинків сімейного типу». Варто зазначити, що заголовок звіту надто громіздкий, містить зайві слова та важкий для сприйняття. Проблемна замітка Єгора Пантелєєва «Ліміту місць для пільговиків у маршрутках немає» порушує питання оплати за проїзд у громадському транспорті нашого міста.

Наступні сторінки тематично об'єднані під рубрикою «Запоріжжя екологічне». Головним матеріалом цієї рубрики є розширений звіт «До “Дубового Гаю” приходить Закон» про роботу депутатської комісії з питань екології. На наступних сторінках газети розміщено класичні інформаційні замітки: «Виховуємо нових запоріжців – екоосвічених та енергоощадних» та «Голландці за 10 днів роблять будинки незалежними від мережі».

Продовжує рубрику інтерв'ю «Титанічна праця, яку запоріжці не завжди цінують» – про підприємство «Титан», яке займається благоустроєм нашого міста, розповіла його керівник Лариса Іщенко. Інтерв'ю невелике за обсягом, всього 5 запитань, відповіді інтерв'юваної не надто розлогі. Проте, на нашу думку, інтерв'ю має певні недоліки: у матеріалі наявні два закритих запитання, а також твердження журналіста («Як відомо...»), що порушує класичні вимоги до запитання інтерв'ю.

У традиційній рубриці «Наприкінці номера» подано замітки, присвячені культурному та спортивному життю нашого міста: «У Гошві – бійці із Запоріжжя», «Акорди Хортиці збирають юних музикантів України та зарубіжжя», «У боротьбі з російськими окупантами». Також Юрій Харченко представляє дайджест спортивних досягнень запоріжців.

Останній випуск газети «Запорозька Січ», який ми аналізуємо, № 56–58, виданий 31 березня 2016 р., у четвер, російською мовою. У номері зросла кількість аналітичних матеріалів. Ці зміни можна побачити вже на першій шпальті газети, яку повністю займає стаття «Общественный транспорт в “час пик”».

Уже традиційно наступні сторінки газети висвітлюють діяльність органів місцевого самоврядування. Необхідно зауважити, що в цьому номері значно збільшується кількість матеріалів саме про діяльність міського голови Запоріжжя В. Буряка: звіти «Врачи и медсестры получают надбавки к зарплате», «Программы социальной защиты и материальной поддержки ветеранов будут расширены», «Городская власть решит проблему очередей в детские сады», «Володимир Буряк: “Всі проблеми будемо вирішувати спільно”». Інші матеріали цієї рубрики: нетрадиційно короткий за обсягом звіт про сесію міської ради «Утвержден план социально-экономического развития Запорожья на текущий год», замітки «В Запорожье выступят 700 юных исполнителей классической музыки» та «В Запорожье начались весенние субботники».

У цьому номері «Запорозької Січі» є два інтерв'ю. Перше з них, «Андрій Согорін: “Для мене війна – це постійне очікування”», на нашу думку, є не найкращим зразком цього жанру, оскільки журналіст ставить одразу декілька запитань, а обсяги самих запитань майже дорівнюють обсягу відповідей інтерв'юваного. Друге інтерв'ю «Есть такая профессия – границы Родины защищать» теж не надто вдале. Журналіст поставив три закритих запитання, інші ж є доволі примітивними, та й відповіді на них можна знайти в чинному законодавстві України.

Рубрика «Экватор номера» містить доволі цікавий матеріал «Когда поют птицы – душа отдыхает!», жанр якого не можна визначити однозначно: можна сказати, що це синтез замітки та інтерв'ю (з фоторепортажем), бо запитань лише три. На цій самій сторінці – замітки про культурно-мистецьке життя Запоріжжя: «Расправьте крылья у своей души!», «У Владимира Гулича все зрителю действующие лица».

На сторінці Олени Піддубної також опубліковано інформаційні матеріали про культурне життя міста: «“BRUTTO” с батончиками и песнями “на бис”», «Кино, снятое в Запорожье» та «И снова страсти по-веронски». Незважаючи на те, що ця рубрика є суто авторською, журналістка об'єктивно висвітлює події, подаючи не відгуки й рецензії про мистецькі заходи, а лише замітки.

У традиційній рубриці «Спорт» знову представлений дайджест новин, хоча цього випуску він доповнений замітками «Черепаша – уже 18-кратная!», «“Металург” возвращается! Но уступает “Заре” 5:0», а також невеликим інтерв'ю «“Умереть” “Металургу” не дадут, но пошлют в аматоры жить по средствам». У цьому інтерв'ю два закритих запитання із семи, що вже є кращим, на відміну від інших інтерв'ю цього випуску.

Кількість матеріалів інформаційних жанрів у кожному випуску відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Інформаційні жанри на сторінках газети «Запорозька Січ»

№	Дата і номер видання	Всього журналістських матеріалів	Із них інформаційних жанрів			
			замітка	звіт	репортаж	інтерв'ю
1.	№ 51-53, 24 березня 2016 р.	24	16	2	0	0
2.	№ 54, 26 березня 2016 р.	10	3	6	0	0
3.	№ 55, 29 березня 2016 р.	14	8	4	0	1
4.	№ 56–58, 31 березня 2016 р.	25	10	5	0	3

Як бачимо, у газеті більшість матеріалів становлять твори інформаційного жанру. У № 51–53 від 24 березня 2016 р. 75% інформаційних матеріалів, у № 54 – 90%, у № 55 – 93%, у № 56–58 – 72%. Загалом інформаційні жанри становлять 79% у чотирьох випусках газети.

Найуживанішим інформаційним жанром є замітка (37 заміток, що становить 64% від загальної кількості інформаційних матеріалів), наступним інформаційним жанром за частотою вживання є звіт (17 звітів, що становить 29% від загальної кількості інформаційних матеріалів), а жанр інтерв'ю представлений лише чотирма матеріалами на сторінках видання, що становить 7% від загальної кількості інформаційних матеріалів газети за чотири випуски.

Аналіз заміток газети «Запорозька Січ» відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Види заміток у газеті «Запорозька Січ»

№	Дата і номер видання	Всього заміток	Види заміток			
			Коротка	Розширена	Коментоване повідомлення	Проблемна
1.	№ 51–53, 24 березня 2016 р.	16	8	5	1	2
2.	№ 54, 26 березня 2016 р.	3	2	1	0	0
3.	№ 55, 29 березня 2016 р.	8	5	2	0	1
4.	№ 56–58, 31 березня 2016 р.	7	5	2	0	0

Як бачимо, найуживанішим видом є коротка замітка. У № 51–53 короткі замітки становлять 50% від загальної кількості заміток, у № 54 – 67%, у № 55 – 63%, а в № 56–58 – 80%. Загалом у

чотирьох проаналізованих випусках кількість коротких заміток становить 62%, розширених – 27%, проблемних – 9%, а коментоване повідомлення – лише 2% від загальної кількості заміток.

IV. Висновки

На підставі аналізу журналістських матеріалів «Запорозької Січі» можна зробити такі висновки: по-перше, у газеті не представлено жанру репортажу, що є суттєвим недоліком видання. На нашу думку, журналісти оминають цей жанр, оскільки він передбачає надання власної оцінки подіям, чого не можуть собі дозволити працівники комунальних ЗМІ. По-друге, майже всі звіти є одноманітними, стандартними, містять кліше, однакові за формою та структурою викладу інформації. По-третє, лише в останньому проаналізованому номері ми виявили інтерв'ю, які не відповідали журналістським стандартам: невдалі, некоректні, неправильно сформульовані запитання, що свідчить про недостатню підготовку автора до проведення інтерв'ю.

Вважаємо за необхідне продовжувати науково-прикладне вивчення питання функціонування інформаційних жанрів у регіональній пресі, посилюючи емпіричний і теоретичний рівні пізнання.

Список використаної літератури

1. Ворошилов В. В. Журналистика : учебник / В. В. Ворошилов. – 2-е изд. – Санкт-Петербург, 2000. – 360 с.
2. Запорозька Січ : газ. Запорізької міської ради / засн. Запорізька міська рада; голов. ред. Володимир Рибальченко. – Запоріжжя : Кераміст, 2016. – № 51–58.
3. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.
4. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров / Л. Е. Кройчик // Основы творческой деятельности журналиста : учебник / ред.-сост. С. Г. Корконосенко. – Санкт-Петербург : Знание, 2000. – С. 125–168.
5. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник / І. Л. Михайлин. – 5-те вид., перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 496 с.
6. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзіля. – Ужгород : Закарпаття, 2007. – 224 с.
7. Тertychnyy A. A. Жанры периодической печати / А. А. Тertychnyy. – Москва : Аспект Пресс, 2000. – 310 с.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2016.

Костюк В. В., Зозуль Т. В. Функционирование информационных жанров на страницах запорожских региональных изданиях

В статье исследована специфика информационных жанров на примере регионального печатного издания «Запорожская Сечь». Рассмотрены журналистские материалы газеты за период с 24 марта по 31 марта 2016 года.

Ключевые слова: жанры, информационные жанры, заметка, отчет, интервью, газета «Запорожская Сечь».

Kostiuk V., Zozul' T. The Functioning of Information Genres on the Pages of The Zaporizhia Regional Editions

The specificity of information genres is studied in the article which based on the analysis of the scientific literature. This topic is relevant because the right choice of genre, the requirements of every genre influences on reporting, coverage of fact and the perception of the information by society.

Regional edition newspaper «Zaporizhia Sich» is chosen as the object of study. Four issues of the newspaper during the period from March 24 to March 31, 2016 were selected for analysis. The objective is to study the functioning of modern information genres on the pages of the zaporizhia regional editions (for example, the newspaper «Zaporizhia Sich»).

In view of the purpose such problems should be resolved: to analyze the information materials of the newspaper «Zaporizhia Sich» and find out the specifics of their functioning on the pages of this edition; to distinguish and characterize the most common genres in the newspaper «Zaporizhia Sich». Much attention was paid to the fact that the task becomes more difficult because of transformation of genres, the purely information genres transformed into analytic, but with the appearance of the Internet media type of the classic genre are changing every day. Also in the article the concept and main characteristics of note, interview and report are submitted.

The conclusions about the quality and quantity of the information materials in the newspaper «Zaporizhia Sich» were generalized and systematized. It is considered necessary to continue the application of the scientific research the functioning of information genres in regional print media by increasing the level of empirical and theoretical knowledge.

Key words: genres, information genres, note, report, interviews, newspaper «Zaporizhia Sich».